

Svend Aage Nielsens prædiken til mindegudstjeneste om Kaj Munk

Taler

Svend Aage Nielsen
Præst

Dato

4. januar 2024

Sted

Vedersø Kirke

Omstændigheder**Prædikentekster**

Matthæusevangeliet kapitel 7, vers 1-8
Ordsprogenes Bog kapitel 13, vers 24

Lad os alle bede:

Ræk os, o Jesus, din frelserhånd i dag og i alle stunde,

udløs os alle af mørkets bånd

at ret vi dig tjene kunne.

Gud give os lykke og gode råd

sin nådes lys os til sende. Amen

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Mt. 7, 1-8:

"Døm ikke, for at I ikke skal dømmes. Thi den dom, I dømmes med, men den skal I selv dømmes. Og det mål, I måler med, med det skal I selv få tilmålt.

Hvorfor ser du splinten i din broders øje, men bjælken i dit eget øje lægger du ikke mærke til?...

Hykler! Tag *først* bjælken ud af dit eget øje, så kan du se klart til at tage splinten ud af din broders øje...

Bed, så skal der gives jer; søg, så skal I finde; bank på, så skal der lukkes op for jer.

Thi enhver, som beder, ... får, og den, som søger, ... finder, og den, som banker på, ... skal der lukkes op for."

Kaj Munk blev faderløs før han blev to år og hans mor blev enke. I 1901 skrev hun et brev til sin kusine Marie Munk, hvori der stod: "Kære Gud send dog din

Helligånd ned til mig...”

Det viser, at Kaj havde en troende og en god mor. Hun blev ramt af tuberkulose og blev syg til døden. Men hun kontaktede Marie for at sikre sin søns fremtid, og hun tog ham med ind i roepolakkernes kirke i Maribo. Her nåede mor og søn at opleve, hvordan denne kirke ærer Jesu mor, Maria. Kilder herom viser, at ”lille Kaj” her fik overført sit behov for at have en mor at se op til. Efter han som 5-årig stod ved sin mors grav, fortsatte han i den tro, at han nu havde sin mor i himlen. Der var hun sammen med Jesu mor, som er Himmeldronning.

I den tro kom han godt videre i sin barndom og ungdom. I sin ungdom kæmpede han imod, at Danmark afstod suveræniteten over noget i hans elskede fædreland.

Han kæmpede for kvinders ligeberettigelse til at være medlem af gymnasieforeningen i Nykøbing Falster. Som det var Marie Munk og Kajs ønske, blev han præst her i Vedersø, hvor han i sin første prædiken med sin hånd henviste til Jesu gerning - på korset. Her kan jeg med min hånd henvise til alterbilledet i Kaj Munks tid. Hvor Jesus hverken fjerner Judas’ hånd eller person fra nadveren, men tro mod ’skriften alene’ ser vi, at Jesus rækker nadverbrødet ind i munden på Judas.

I sit første store drama om kong Herodes, digtede Munk et møde mellem Maria med barn Jesus, hvor Maria - blot ved at gå spørgende frem - får den såkaldte Herodes den Store til at afgive sin kongemagt til barn Jesus, helt håndgribeligt.

Deri er der meget at tage med sig, når gudstjenesten her skal være til minde om Kaj Munk. I sine dramaer lider de ”stærke mænd” nederlag til sidst. I ”Ordet” udfolder han i en samtale med et barn om at have sin mor i himlen.

Men gør vi ret i at mindes Kaj Munk, som han deltog i tidens debat? Ja! Ikke mindst da han i 1935 fremførte sit krav: ”... Bare det er sandt.”

Tænk, hvis det var blevet fulgt af kirke og af folk, hvor sandheden ofte er det første offer.

Lad os her mindes Kaj Munks markante - og højaktuelle – replik i dramaet fra 1938,

”Han sidder ved Smeltediglen:”

”Men at tage menneskerettighederne fra mennesker, er at gøre sig selv til forbryder.”

Men hvad med den omstridte tale i Ollerup den 28. juli i 1940. Herom sagde Kaj Munk selv i et foredrag i Odense den 4.11.1940: ”Et Svendborg blad skrev ”det halve af, hvad jeg sagde, og udgav det for hele sandheden... jeg stempler det som løgnagtigt og fejlt.”

Der er skræmmende meget i verden, hvor man bærer sig sådant ad. Med halve og ensidige fremstillinger i det daglige, i pressen, i magthaveres retorik og i krigsførelse. Her kommer Jesu ord ind, når han advarer mod at dømmе. Når han siger, at er man dømmende, skal man først tage ”bjælken ud af sit eget øje”” angiver han, at en ’bjælke’ henviser til en større synd end en ’splint.’ Men først og fremmest, at: først... betyder: først. De ord er et aktuelt bud til alle, hvor vi er - her i denne verden.

Her kommer vi til mere, vi bør mindes fra Kaj Munk. I 400-året for Reformationen i 1936 ønskede han kirkens enhed, som Jesus bad for den. Men hertil måtte og må den katolske kirke opgive flere forhold, herunder: ”Verdslighedsbegæret, det at bøje sig for jordiske magthavere, cølibatsvineriet, helgensvindelen og oplysningsmistroen.” Om de ord kan vi roligt tilføje, at det gælder som i Ordsprogenes bog, 13, 24, genbrugt af vores snart kommende konge, at den man elsker ..., tugter man. Katolske kirke: Tvivl ikke på Kaj Munks kærlighed.

Han fandt det forkert at give Kejseren, hvad der ikke er kejserens. Han fandt det forkert at hindre præster og paver i at blive gift. Måske valgte Jesus Peter som ordfører, fordi han var gift? Han blev den første pave i Rom, så begge halvdele af menneskeheden blev repræsenteret i kirkens ledelse. Peterskirken er opkaldt efter ham. Første pinsedag udtalte Peter om Jesus:

”Der er ikke frelse i nogen anden.”

Kaj Munk nærede en dyb respekt ikke alene for sandheden, men for kvinden og for barnet! Han talte fremsynet for kvindelige præster. Han fremhævede, at

kvindelige regenter, som vores Dronning Margrethe II, er folkekirken
overhoved.

Ja, hvad er vi uden kvinden – alle vi kvindefødte? -

Det skal ikke forbigås, at Kaj Munk også havde holdninger, hvor han også selv
gengav halve sætninger som hele. Han fremførte vurderinger, som ikke er til at
tilslutte sig. De findes i hans skrifter og dramaer.

Han var også kompromisets mand. Han gik på kompromis med den holdning,
som hans højt respekterede kong Christian X udtalte - den 9. april 1940. Ligeså
gik han på kompromis med den tilkæmpede holdning i Berlin i 1941 - af
udenrigsminister Scavenius, da han meldte klart ud under krigen i 1941: ”Ikke
frivillige til Finland nu.”

Han kunne ikke være passiv - endsige ligeglad - imod den omsiggribende
angrebskrig i Europa. Mod den kæmpede han i sine udgivne prædikener med
”Ordets sværd.” Han afslog alle forslag om at flygte fra ansvaret, når
frihedskæmpere fik hans ja til at gå til modstand – med livet som indsats.

Uden hans og deres modstand er det utænkeligt, at Danmark ville være blevet
indbudt til stiftelsen af FN - lige efter den 5. maj 1945.

Forinden, den 4. januar 1944, blev hans livs brutalt afbrudt på Hørbylunde
Bakke nær Silkeborg, efter at han blev hentet i Vedersø Præstegaard af en
terrorgruppe. Men hans sidste ord har bud til os alle, nu og fremover.

Han tog afsked med Lise og deres børn med de ord, vi må tage til os og med os,
fremover, hvor vi må bede og arbejde for - efter Jesu ord - at stifte fred.

Ordene:

Stol på Gud.

* * *

Når Kaj Munk mindes. må Lise Munk også mindes. Hun var en sej jyde, og lad
os ikke glemme H. C. Andersens digt: ”Jylland mellem tvende have...” det andet

vers: ”Jylland, du er hovedlandet.”

Lise ville ikke fratage Kaj Munks sin samvittighed. Præsværdigt videreførte hun sin børneflokk, så vi har gode minder med dem alle - og også med hendes børnebørn.

Takke må vi også stifteren af Kaj Munk Selskabet - og dem, der har ført det videre.

Ved seneste Kaj Munk seminar her i Vedersø blev Kaj Munk bedømt i forhold til Grundtvig. Det var berettiget. For Grundtvig skrev i sangen ”Langt højere bjerge”: ”Men brænder kun hjertet for sandhed og ret... Vi indledte også her i dag med Grundtvigs gode salme, hvor han i 1853 bad:

”... o, lader synke brat og falde, de skillerum og skanser alle, som gør splidagtigt Herrens hus!”

Men har alle, der påberåber sig Grundtvig, ikke forsømt, at brat betyder brat? Lad os huske det - fremover!

Til slut tak til alle I, der betroede mig tjenesten her i dag, og overtalte mig til at forstå den - med rollator. Det sender det signal til handicappede og deres nærmeste: Vær ikke forlegne ved at være handicappet!

Næste gudstjeneste her i kirken er en Hellig tre Kongers aftengudstjeneste i morgen aften den 5. januar kl. 19.

Lad os med apostlen tilønske hverandre:
Vor Herre Jesu Kristi nåde, Guds kærlighed og Helligåndens samfund være med os alle.

Kilde

Tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Mindetale, Prædiken

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/svend-aage-nielsens-praediken-til-mindegudstjeneste-om-kaj-munk>